

Adelsönytt

DECEMBER 2018

Från Adelsö
till Hollywood
Torkan
och jordbrukarna
Äpplet
en kulturfrukt

**STENMUREN
ÅTERUPPSTÅR**

Janne
ADELSÖPROFILEN

INNEHÅLL

06
Stenmuren lagas	24
Marias handväskor
10
Större fartyg i Mälaren	26
Torkan drabbade jordbrukarna
13
Ingela	29
Ny grönsaksodling i Sättra
14
Kolmilan	30
Adelsöprofilen Janne
17
Valet på ön	38
Tomatkungen
18
Filmspelning i Sättra	52
Vinterkalendarium
20
Äpplen	...
...och mycket mer!
23
Bussbyte?	

REDAKTIONEN

- Anita Björk, Sjövik, Lilla Stenby**
anitabjork2@gmail.com
- Klas Dykhoff, Sättra**
klas.dykhoff@gmail.com
- Irena Lundberg, Stenstorpsvägen**
irena.lundberg@comhem.se
- Anna Nagorna, Sättra**
nagorna@hotmail.com
- Lotta Person, Hallsta**
Lotta.person60@gmail.com
- Björn Rydberg, ansvarig utgivare, Ellholmen**
bjornrydberg@comhem.se
- FORM: **Ann Söderström, Marielundsvägen**
raketgrafiskform@gmail.com
- ANNONSER: **Christer Svanberg, Mälby**
info@foodfield.se

Omslagsbild: LASSE CARLSSON

Värna Adelsös syfte är att slå vakt om Adelsös natur och kultur samt främja möjligheterna att bo, arbeta och tillbringa fritiden på ön.

Vår skärgård lika mycket värd

För att slå vakt om länets skärgård har Stockholms läns landsting en omfattande verksamhet genom Skärgårdsstiftelsen.

Det handlar om att vårda mark och miljö, levande lantbruk, som håller öar öppna och mycket annat till glädje för besökande och bofasta. Vandrarhem och hotellanläggningar finns också på Stiftelsens marker.

Det något märkliga är dock att landstinget inte har upptäckt att det finns en skärgård också väster om Stockholm. Inte bara Ekerö kommun utan också flera andra av länets kommuner har skärgårdsområden i större eller mindre utsträckning.

Det är väl så att med Stockholms skärgård menar man i dagligt tal öarna i Saltsjön. Och visst är denna skärgård värd att slå vakt om. Men egentligen är det en och samma skärgård som sträcker sig ända från Sandhamn till Arboga.

Finns det någon rättvisa i att landstinget ägnar länets skärgård i Mälaren bokstavligen noll intresse? Nog finns det besöksmål också i våra trakter som förtjänar uppmärksamhet. Världsarvet Birka-Hovgården kunde t.ex. förtjäna större uppmärksamhet. Inte minst

med tanke på att största delen av besökande missar Hovgårdsområdet på Adelsö. Det var ju ändå där kungen bodde. De kungar som mycket talar för stod för upphovet till Sveariket.

Det finns uppgifter för landstinget och Skärgårdsstiftelsen också i Mälaren. Vi ska påminna dem om att vi finns.

Lennart Rydberg
ORDFÖRANDE VÄRNA ADELSÖ

ADELSÖNYTT 15 ÅR!

Sedan november 2003 har Värna Adelsö försett Adelsöborna med information om vad som händer på ön. Då kom nämligen det första numret av föregångaren till Adelsönytt – Värna Adelsös Nyhetsbrev.

I det första nyhetsbrevet förklarades syftet med föreningen: "Värna Adelsö – Det är arbetsnamnet på den förening som såg dagens ljus den 31 juli 2003. Långt över 100 personer hade kommit till Hembygdsgården som snabbt blev fullsatt. Bakgrunden var att några engagerade personer hade träffats på försommaren och kommit fram till att om Adelsö ska få en positiv utveckling i framtiden måste vi alla engagera oss. Inför mötet hade ett upprop gjorts av ett trettiotal personer, både bofasta och fritidsboende".

Många ämnen som togs upp i det första nyhetsbrevet är fortfarande aktuella, som butiken och färjan. Och sådant som faktiskt blivit verklighet; till exempel att vi har fått bredband, i varje fall på större delen av ön.

Nyhetsbrevet togs emot positivt, vilket gav upphov till återkommande utskick. Med tiden växte antalet sidor och så småningom blev det lilla utskicket en hel tidning – Adelsönytt – som såg dagens ljus i maj 2010. Den tidning du nu läser är den 18:e utgåvan.

För den som vill veta mer så finns alla nyhetsbrev och Adelsönytt på Värna Adelsös hemsida, varnaadelsö.se, under rubriken "Arkiv". ■

Christer Nordemo

Tjäna på att vara Startklar

I STARTKLAR INGÅR

 <p>VÄRDERING AV BOSTAD</p>	 <p>FOTOGRAFERING AV DIN BOSTAD</p>	 <p>PLANRITNING ÖVER DIN BOSTAD</p>
 <p>KOMPLETT BOSTADSBEKRIJVNING</p>	 <p>FÄRDIGT MARKNADSFÖRINGSPAKET</p>	 <p>FÖRMÅNLIGA FINANSIERINGSVILLKOR TACK VARE VÅRA BANKKONTAKTER</p>
 <p>GENOMGÅNG AV EVENTUELLA SKATTEKONSEKVENSER</p>	 <p>KOSTNADSFRI RÅDGIVNING FÖR BÅDE BOSTADSKÖP OCH FÖRSÄLJNING</p>	 <p>GENOMGÅNG AV FÖRSÄLJNINGENS ALLA STEG OCH VÅR MÄKLARTJÄNST</p>

Den 550 meter långa gamla stenmuren i Stenby håller på att återställas till sin forna glans. Allt hinner man troligen inte med i år. Men fortsättning följer. FOTO: LASSE CARLSSON

Fredrik Forkelid pusslar varsamt ihop den gamla muren och Staffan Norlin hjälper till med grävskopan. FOTO: LASSE CARLSSON

Muren får tillbaka sin forna glans!

Äntligen återfår den 550 meter långa stenmuren i Stenby längs Ringvägen sin glans som en välbyggd, rakryggad markör med vackert lutande sidor.

Det är lätt att tänka sig att det är muren som utgör huvudperson i renoveringsarbetet och att det är därför som det krävs åtgärder koppade till den trädrad, den allé, som växer intill. Men det är faktiskt tvärt om.

– Alléer längs de statliga vägarna räknas som en väganordning och tillhör, sköts och betalas av Trafikverket. Det berättar Ove Eriksson, miljöspecialist vid verket och en person som Adelsönytt tidigare intervjuat om muren.

– I detta fall behövde även muren åtgärdas för att allén ska kunna återställas.

Ove Eriksson kan enbart spekulera i varför muren ursprungligen uppfördes. Troligen som inhägnad för betande djur, vilket var vanligast, eller som fägata för att leda djuren till bete.

Stenmurens ålder är han inte heller beredd att uppskatta. Boende på Adelsö, som Adelsönytt tidigare pratat med, och som i sin tur hört tidigare generationer samtala om

muren, uppskattar den till att vara ca 200 år gammal.

Sannolikt är den byggd på en stengrund som går cirka en meter ner i marken.

Vissa delar är relativt välbevarade trots tidens tand, andra delar är totalt raserade. – Det är just tidens tand som orsakat skadorna, förklarar Ove Eriksson. Tjälksjutningar har bidragit, liksom trädrötter och träd som rasat, samt troligen även tidigare vägarbeten.

Fredrik Forkelid är en av anläggningsarbetarna som arbetar med muren.

– En bra dag kan vi renovera upp emot 7-8 meter, en tuffare dag kanske vi hinner med tre meter, berättar han.

Livfullt gestikulerar han med båda händerna för att visa hur det gäller att vrida och vända på precis varenda sten för att hitta den optimala placeringen.

– Därefter fyller vi på och kilar fast stennarna med hjälp av småskarv. Uppifrån, nedifrån eller från sidan. Det som behövs för att göra muren stabil.

All renovering sker med en teknik som kallas kallmurning. Det betyder att ingen cement eller liknande material får användas. Följakt-

»Det är just tidens tand som orsakat skadorna.«

ligen tar arbetet med muren den tid det tar. Sedan kommer den ståtliga allén att planteras.

– Alla alléer skyddas enligt Miljöbalkens biotopskydd*, säger Ove Eriksson. De är viktiga för den biologiska mångfalden. Därför har

Starka killar som återställer muren: Staffan Norlin och Fredrik Forkelid. FOTO: LASSE CARLSSON

vi tillstånd från Länsstyrelsen att avverka de dåliga träden. Totalt kommer 28 nya lönnar att placeras ut. Nu på bägge sidor om vägen, som det var från början.

Lönnarna kommer att ha en omkrets om 16-18 cm i brösthöjd och behöver stödvattnas en gång i veckan de första åren.

– De behöver en kickstart, säger Fredrik Forkelid. Varje träd får en grön säck runt sin

att skänka en tacksamhetens tanke till Adelsö-bon Gordon Rönnberg som i flera år legat på i frågan. ■

Lotta Person

»Alla alléer skyddas enligt Miljöbalkens biotopskydd.«

fot. Säcken är perforerad i botten vilket gör att det vatten som säcken fylls med sipprar ut under uppskattningsvis åtta timmar.

Det är lätt att instämna i Länsstyrelsens och Trafikverkets syn på mur och allé som mycket bevarandevärda och upplevelsemässigt viktiga för Adelsös kulturmiljö. Och det är läge

FAKTA

Alléer är skyddade som biotopskyddsområden eftersom de är viktiga för den biologiska mångfalden. Biotopskyddsområden är biotoper som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller som annars är särskilt skyddsvärda. Genom att skydda sådana naturmiljöer förbättras förutsättningarna för att långsiktigt bevara den biologiska mångfalden. Skyddet bidrar också till att Sverige uppfyller FN:s konvention om biologisk mångfald, samt de nationella miljökvalitetsmål som Riksdagen har antagit.

Källa: Naturvårdsverket.se

MINNS DU SOMMAREN? VAR DEN SVAL?
VÄNTA INTE TILLS DET ÄR FÖRSENT IGEN...

VI SÄLJER OCH MONTERAR SOLSKYDD

Utvändiga solskydd

Terrassmarkiser

Fönstermarkiser

Screenmarkiser

Invändiga solskydd & insynsskydd

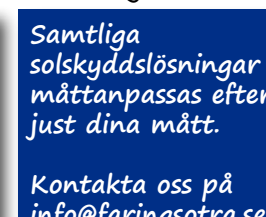
Lamellgardiner

Effektgardiner

Plisségardiner

Rullgardiner

Samtliga solskyddslösningar mätanpassas efter just dina mått.

Kontakta oss på info@faringsotra.se så hjälper vi till.

Välj helhetstjänsten

LEVERERAT, MONTERAT & KLART MED GARANTI

BYGGVARUHUSET

Färingsö
TRÄ

allt för hem & villa

Lite personligare – Lite bättre

Öppettider: mån-fre 6:30-18, lör 9-14, sön 10-14 • Tel: 08-560 241 00
• info@faringsotra.se • www.faringsotra.se Färentunavägen 65, 179 75 Skå

M/S Odin, lastad med containers, passerar Södertälje sluss på väg in i Mälaren. Bygget för nya slussen pågår för fullt. FOTO: BIRGITTA RYDBERG

Fartygen blir större i Mälaren

Om två år blir fartygen som passerar Adelsö på Björkfjärdarna och Prästfjärden betydligt större. En stor utbyggnad av slussen i Södertälje pågår sedan flera år.

Den skulle ha varit klar i år men arbetena har försenats. Nu ska den nya slussen vara klar i slutet av år 2020. Dessutom ska man muddra farlederna in mot Västerås och Köping, bland annat vid Hjulsta där det också behövs en ny bro. Mälarpjektet har varit på gång i 20 år. Men bygget startade på allvar hösten 2016. Totalkostnaden är i storleksordningen 2 miljarder kronor. Det är en av de största sjöfartssatsningarna sen byggandet av Göta kanal.

I dag klarar slussen fartyg som är maximalt 124 meter långa (undantagsvis 135 meter). Fartygen får vara 18 meter breda (undantagsvis 19 meter). Efter ombyggnaden kommer slussen att klara fartyg på 160 x 23 meter. Det maximala

djupgåendet i kanalen ökas bara marginellt till 7 meter. Men i och med att man klär slussväggarna med stålbalkar så blir djupet 7 meter för hela bredden i hela slussen, vilket möjliggör passage av större fartyg.

Anledningen till förseningen av byggnationen är ”stålspontningen” av slussen. Den har varit besvärligare än planerat. 24 meter långa stålbalkar pressas ned. Men nu är arbetet i full gång. Vi kan se det med egna ögon vid ett besök vid slussen. Hela området runt slussen är en jättestor byggarbetsplats.

– Man måste också tänka på att det är första gången på 100 år som vi bygger en sluss för kommersiellt bruk i Sverige. Detta är Nordens

största sluss, säger Jan Axelsson, Sjöfartsverkets byggleddare i slussprojektet, som utförs av ett stort internationellt konsortium.

Jan Axelsson säger att målet är att projektet ska vara slutfört 2020, men man kan inte lova det. De stora svårigheterna är dock övervunna. Ombyggnaden av kanalen vid slussen och muddringen av fartygslederna längre in i Mälaren återstår. Muddringen ska vara klar 2022.

Fartygstrafiken har ökat, särskilt i år. Nu passerar cirka 2 400 stora fartyg (med lots) per år in och ut i Mälaren. Det innebär drygt 45 fartyg i veckan. Till detta kommer vissa svenska fartyg som är befriade från lotsplikt och mindre fartyg. Cirka 80 procent av fartygen går på Västerås. Utbyggnaden kommer att innebära mer tonnage per fartyg men inte nödvändigtvis fler fartyg.

– Att vi öppnar för större fartyg innebär modernare båtar som ger större säkerhet, säger Patrik Skoglund, som är drift- och säkerhetschef vid slussen i Södertälje.

Patrik Skoglund säger att säkerheten är prioriterad. Det krävs dubbla skrov för fartyg i Östersjön och Mälaren. Stora fartyg har flera tankar och måste ha lots.

En viktig fråga gäller hur alkoholkontrollen på fartygen fungerar. Patrik Skoglund säger att lotsarna kollar detta. Om man misstänker att kaptenen, styrmän med flera har alkohol i kroppen så får fartyget ligga kvar vid kaj eller bli uppankrat.

Kustbevakningen har tillsammans med polisen ansvar för alkoholkontrollen till sjöss. Lars Langman, stationschef på Kustbevakningen i Södertälje berättar att man nu skärpt alkoholkontrollen då det gäller fartyg i yrkestrafik. En orsak är sommarens fartyghaverier utanför Helsingborg och Västervik. I båda fallen hade ansvarig personal på fartygens brygga för mycket alkohol i blodet. Vid grundstötningen vid Helsingborg hade den ryske kaptenen 2,5 promille (!) i blodet.

Drift- och säkerhetschef Patrik Skoglund framför M/T Neptunus som går in i slussen. Neptunus är en tanker på cirka 7000 ton dödvikt*. FOTO: BIRGITTA RYDBERG
* Dödvikt är ett mått på ett fartygs totala lastförmåga.

För befälhavare och andra ansvariga befattningshavare i tjänst så gäller samma promillegräns som för bilförare, 0,2 promille.

– Bland annat med anledning av sommarens haverier blev vi på Kustbevakningen tillsammans med övriga myndigheter som har ett ansvar för sjösäkerheten uppkallade till ansvarig minister. Efter det har vi fått direktiv att skärpa alkoholkontrollerna till sjöss, säger Lars Langman.

Han berättar att Kustbevakningen har rätt att kontrollera alla fartyg på svenskt vatten. Det gäller både fritidsbåtar och fartyg i yrkestrafik. Man har ett nära samarbete med slussen i Södertälje och med lotsverksamheten som gör en initial bedömning av statusen ombord. Bilden är att den yrkesmässiga trafiken på Mälaren sköter sig.

– Alkoholkontrollerna kommer vi att ta på största allvar framöver. Det är viktigt för både sjösäkerheten och miljön, inte minst i Mälaren som är Sveriges viktigaste vattentäkt. ■

Björn Rydberg

BÄTTRE PÅ FÖRSKOLAN

Vid ett möte i maj på förskolan på Adelsö träffades föräldrar, och representanter från kommunens förvaltning (samt två personer från Värna Adelsö). Mötet hade initierats av föräldrarna, som kände oro för verksamheten både på kort och lång sikt; ingen permanent placerad förskollärare, låg personaltäthet, etc. Dessutom en oro för att förskolan skulle läggas ner.

Kommunens representanter tog ett antal av synpunkterna till sig (dessutom skrev Värna Adelsö en insändare i Mälaröarnas Nyheter, där vi starkt betonade betydelsen av att förskolan inte bara skall få vara kvar utan också förstärkas).

Hur har det gått?

Jill Stark, med barn i förskolan, upplever att läget nu är bra och att mycket fallit på plats efter sommaren. Hon berättar att en ny förskollärare nu arbetar på skolan och att den utökade personalstyrkan leder till trygghet och glädje både för barnen och

Adelsö förskola finns i Hembygdsgården.

FOTO: LASSE CARLSSON

föräldrarna. Det är bra kvalitet på verksamheten. Det planeras utflykter och museibesök för de äldre barnen (4-5 år) i samverkan med Munsö förskola.

Jill tycker också att alla föräldrar har fått en tydlig och bra information om pedagogernas ansvarsområden och planerade projekt.

I våras fanns det 11 inskrivna barn. Idag 9. Under vintern/våren väntas antalet öka till 12 barn. ■

Stefan Wählin

INGELA WESTERBERG

Ingela lämnade oss strax före midsommar, när försommaren var som vackrast. Efter en och lång och mycket svår kamp mot sjukdomen. Men hon kämpade in i det sista. När vi träffade henne några dagar före bortgången hade hon bestämda synpunkter på sommarens upplaga av Adelsönytt. Det var typiskt Ingela.

Ingela sörjs framför allt av sin man Ove och dottern Anja med familj.

När Ingela hade gått i pension så frågade vi om hon ville vara med i Föreningen Värna Adelsös styrelse. Hon sa ja utan minsta tvekan. Det var självklart för henne att vara med och arbeta för sin nya hembygd, Adelsö. Hon framförde snabbt att de nyhetsbrev som föreningen gav ut var för tråkiga. Vi gör en tidning i stället, sa hon. Och så blev det. Den tidning du nu har i handen är nummer 18 av Adelsönytt, en tidning som hon skapat.

Det var verkligen ett privilegium att få ett fullblodsproffs till journalist på vår lilla tidning. Ingela hade ju jobbat med tidningar större delen av sitt liv, bland annat på Aftonbladet. Och under flera decennier på Mälaröarnas Nyheter. Hon började där i början på 80-talet då tidningen nystartades efter att ha varit vilande under några år. Med henne utvecklades tidningen och hon bedrev tidvis en grävande journalistik. Ett exempel är hennes skrivelser om skolbråket i kommunen i början på 2000-talet. De är minnesvärda. Med henne fick lokaltidningen respekt i alla läger.

Adelsönytt som hon redigerade utvecklades alltmer och blev mycket uppskattad på Adelsö. Att på en så liten ö ha en så fin tidning gillades av Adelsöborna. Ingela var med och jobbade med tidningen tills sjukdomen tog ut sin rätt. På Ingelas initiativ tillskapades en redaktion för tidningen. Vi har beslutat att fortsätta utgivningen av tidningen i Ingelas anda.

FOTO: OVE WESTERBERG

Ingela var också med och grundade föreningen Gröna Ön Adelsö, som bildades under arbetet med Länsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet och Ekerö Kommun för att utveckla besöksnäringen på Världsarvet. Ingelas starka engagemang för miljö och en hållbar utveckling för Adelsö, kom där till sin rätt. Föreningen gick så småningom ihop med Värna Adelsö.

Hon tillhörde också grundarna av Adelsö Smedja, där hon fick utlopp för sina kulturella och konstnärliga intressen. Tyvärr hindrade sjukdomen henne från att delta så mycket som hon hade velat.

Ingela var en snäll och omtänksam person, med en stark integritet och analytisk förmåga. Hon var inte rädd att uttrycka sin åsikt, ibland i skarpa ordalag när hon uppfattade att något var fel. Men hon hade en förmåga som långt ifrån alla har. Ingela kunde säga förlåt när hon tyckte att hon varit för kritisk. Vi saknar henne väldigt mycket som vän, som kollega och som förkämpe för Adelsö. ■

Björn Rydberg
Anita Björk

UbbeSotare

– Ny regi sedan 1 juni 2015 –

SOTNING, BESIKTNING,
VENTILATIONSRENSNING
REPARATIONER,
FÖRSÄLJNING, MONTERING

070-878 10 26 • www.ubbesotare.se

Välja
behörig sotare?
Jag hjälper dig
med ansökan

Kolmilan i Hundskog tänd 13 oktober 2018

Vi följer en snitslad stig från Hembygdsgården upp genom skogen mot Hundskog. Halvvägs framme träffar vi på Magnus Ladulås, som blickar ut över Hovgården och Hovgårdsfjärdens vatten.

Så småningom passerar vi kolarens timrade koja. Där vidgar sig stigen till en mäktig skogsglänta med en vacker symmetrisk konstruktion, som under tre år och hundratals arbetstimmar växt till en färdig kolmila om 40 kubikmeter ved, täckt med granris och tätad med jord. En syrefattig förbränning kommer att omvandla veden efter två veckor till cirka 20 kubikmeter träkol.

Kolaren, Stefan Qviberg, tänder kolmilan och berättar från sin stege för 80 intresserade åskådare om kolmilans historik och hur den används. Vädret är fantastiskt, +18 grader, sol och lätt sydlig vind. Perfekt för kolmilan. Publiken njuter av höstsolen, kolv, kaffe, bullar, dricka och stämningfulla toner från trubaduren, Staffan Eriksson. Staffan tolkar inlevelsefullt Dan Anderssons visor om kolarens villkor och ger åhörarna en upplevelse av såväl trolsk romantik som melankoli.

Stefan Qviberg.

Stefan förklarar att han blev intresserad för

30 år sedan vid en demonstration av en kolmila byggd av Töreboda hembygdsgeningsförening. Det sporrade till läsning av böcker om kolmilor och till Dan Anderssons visor. Praktiskt lärde Stefan sig tekniken av en kolare i Tiveden. Kolmilan 2018 är nu den tredje i Hundskog. Tidigare

Kolaren Stefan Qviberg har just tänt på.

FOTO: LARS SKEDINGER

har Stefan tänt milor här också 2001 och 2006. Efter en härlig friluftsdag går publiken hem men nu börjar kolarens allvar. Kolaren måste "vakta sin mila medan timmarna lida". Då kommer timmerkojan väl till pass. Välkomna är också besökare, som nattetid kan vakta kolmilan några timmar, så att kolaren kan få lite sömn under de kritiska veckorna. ■

Lars Skedinger

Det var länge sen "Fågelsjön" var helt torr. FOTO: LASSE CARLSSON

LÅGVATTEN I MÄLAREN

Den lilla "fågelsjön" nedanför Adelsö Butik har för första gången på länge varit helt ut-torkad. Det beror på att det varit mycket lågt vatten i Mälaren under sommaren och hösten. Från början av maj (då det var högvatten) till slutet av juli sjönk vattennivån med 46 cm vid vår brygga på Ellholmen. I mitten av oktober hade nivån sjunkit med ytterligare åtta cm. Enligt SMHI var vattennivån i Mälaren 26 cm lägre än medelvattenståndet den 15 oktober.

Det har funnits ett rykte om att slussportarna i Stockholm och Södertälje har varit öppna på grund av arbetena med att bygga om slussarna. Men det dementeras helt av Torbjörn Granqvist på Stockholms hamnar som svarar för regleringen av Mälaren. Anledningen

är den långa torrperioden under sommaren. Orsaken till att vattnet fortsatt att sjunka i Mälaren under hösten är att de kraftiga regnen under sensommaren (Adelsö fick 100 mm), har sugits upp av den snustorra marken och av de törstiga växterna och inte kommit ut i sjöns tillrinningsflöden. Och sen under hösten fram till och med oktober har det inte kommit så mycket mer regn. Enligt Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) är grundvattennivån runt Mälaren en meter lägre än normalt. Det kan också ha betydelse i sammanhanget.

När tidningen kommer ut får vi hoppas att det regnat ordentligt så att vattnet i sjön stigit igen. ■

Björn Rydberg

CATERING • BUTIKSLAGAT • OMBUD

Butikens ljuvliga västerbottenpaj

Gör ditt bästa pajskal och tryck ut i en pajform som mäter ca 24 cm i diameter. Häll 2,5 dl gräddes i en kastrull och värm. Lägg i riven Västerbotten, ca 200 gram när grädden är varm, så osten smälter. Ta bort från värmen och knäck i 2 stora ägg. Salta och peppra efter smak, och krydda med dillfrö - någon matsked sådär. Sen när kronidillen kommer så använder vi helst de späda små kronorna och lägger i ett fint mönster uppepå. Grädda i 200-gradig ugn tills pajen har stannat och har fin färg, tar ca 30 minuter.

VÅRA ÖPPETTIDER

Mån-fre 10-19 Lör-sön 10-15

Avvikande öppettider annonseras
i butiken och på vår Facebook

Följ oss!

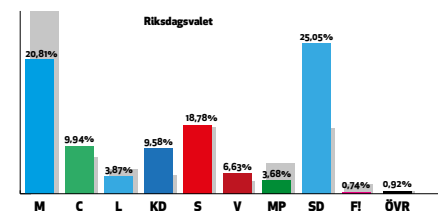
www.adelsöbutik.se | facebook.com/adelsöbutik

VALET 2018. NU HAR VI RÖSTAT

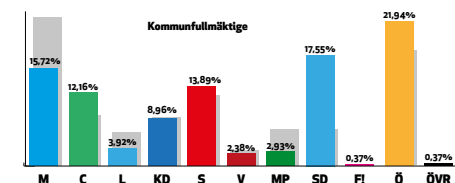
Den 9 september gick Sverige till val för att rösta fram vilka som skall styra i riksdag, kommuner och landsting de närmaste fyra åren. Här koncentrerar vi oss på hur Adelsöborna röstade, 553 av 639 berättigade röstade till riksdagen, 86,5%. Motsvarande siffra för hela Ekerö kommun är 92,2% och för hela landet 87,2%. Man kan konstatera att Adelsöborna är lika intresserade som hela riket, men mindre intresserade än hela Ekerö. Fler röstade dock i år än för fyra år sedan.

SÅ HÄR RÖSTADE ADELSÖBORNA

Det skuggade är resultatet 2014. Utan att gå in på någon närmare analys kan man konstatera att Moderaterna tappade mycket och Sverigedemokraterna ökade mycket. Första bilden är Riksdagsvalet.

Nedan ser vi resultatet från kommunfullmäktigevalet. Här finner vi liknande mönster. 555 av 662 röstberättigade gick till vallokalen 83,4%. För hela Ekerö 89,1%. Moderaterna tappar och Sverigedemokraterna ökar. Men flest anhängare på Adelsö har dock Ö-partiet med 21,94%. Grattis Sessan.

Nu hoppas vi att de styrande kommer överens om hur land och kommun skall styras, den som misströstar behöver bara vänta i max fyra år, så tar vi nya tag. ■

Mats Lundgren

Yvones fothälsa

MEDICINSK FOTVÅRDSTERAPEUT

PLATS: Salong Närlunda, Jungfrusund Marina,
Bryggavägen 133 A

TIDSBOKNING: 070-755 16 17

MAIL: yvonesfothalsa@gmail.com

Runa rider i Sättraskogen. FOTO: FILMENS PRODUKTIONS BOLAG

Från Adelsö till Hollywood

Under två juliveckor i somras förvandlades den magiskt solbelysta granskogen bakom Sättra Gård till en mörk vikingaskog när den blev en inspelningsplats för en Hollywood-produktion, filmen Rune of The Dead.

Det är en lågbudgetproduktion. Denna thriller-artade historia handlar om Runa vars fader ger sig ut på vikingaresa. Hon tar över hans roll som familjeförsörjare.

Initiativtagare till projektet var Faravid Svalfors Af Ugglas. Under den intensiva och tekniskt krävande inspelningstiden i skogen och på den anrika Hovgården sammanflätades detta mörka vikingadrama med lokala öbors liv. Faravid som är filmens producent, manusförfattare och scenograf bor själv på Ekerö. När jag och min dotter kom fram till inspelningsplatsen för att intervjua honom utbrast dottern igenkännande: ”Men det är ju vår bibliotekarie från Munsö skola!” Vi såg också bekanta ansikten från Sättra bland statisterna. En av dem, Caroline Lallerstedt berättade att hon inack-

orderat hela filmteamet i sin Bed & Breakfast med det passande namnet Midgården.

Min dotter kände direkt igen Carolines häst Salut som huvudrollsinnehavaren Runa – Moa Enqvist Stefansdotter – red på. Faravid var mån om minsta kostym- och scenografidetalj. Sadeln som Salut stolt bar på var med på den stora Arn-produktionen. Martin Eriksson (E-type) något av en Adelsöprofil, popstjärna, bonde och vikinganörd köpte sadeln för några år sedan. Nu lånade han generöst ut den till Faravids film.

Regissören Rasmus Tirzitis och Faravid Af Ugglas, som sedan tidigare har samarbetat med andra projekt, berättade att de på lång sikt vill göra den här typen av filmer; mörka dramer från vikingatiden med thrillerinslag. I en kort intervju nämnde Faravid att intresset för vikingahistorier med en stark kvinnogestalt är stort i USA. Slår filmen igenom kommer produktionsbolaget i Hollywood troligen att bidra med större budget för nästa film. Både regissören och manusförfattaren var nöjda med inspelningen och teamets insats. Dödsrunan ledde dem från Adelsö direkt till Hollywood. Rune of The Dead kommer att ha premiär under januari 2019. ■

Inspelningsteamet har rast.

FOTO: FILMENS PRODUKTIONS BOLAG

In action! FOTO: FILMENS PRODUKTIONS BOLAG

Anna Nagorna

Vi odlar vår potatis här hemma på Adelsö!

Marken vi odlar på är klassisk odlingsmark som har försett såväl öbor som stockholmare med potatis och grönsaker i flera hundra år.

Vår potatis är odlad småskaligt med traditionella metoder där mycket görs för hand. Den är gödslad med ekologisk gödning och är inte besprutad, konstbevattnad eller behandlad med kemiska bekämpningsmedel.

ADELSÖPOTATIS

~ www.adelsöpotatis.se ~

» Även i år kommer all vår potatis säljas via Adelsö Butik «

Lobo uppstod ur en kärna av Mc Intosh i Ottawa, Kanada, 1896 och kom till Sverige 1930. FOTO: STEFAN KNORN

Äpplet – kulturfrukt med tusentals år på nacken

2018 kommer för många av oss att gå till historien som det år då vi mustade och mosade äpplen som aldrig förr.

Den varma och torra våren och sommaren har resulterat i rekordtidig och rekordstor äppelskörd över hela landet. I Kivik, med ett knappt hundratal producenter, började de ivrigaste skörda redan andra veckan i augusti och fortsatte in i oktober. När säsongen var över hade de plockat mer än ofattbara 10 miljoner kilo äpplen, varsamt avlägsnade från grenarna, ett och ett.

På en mindre gård i Hallsta på Adelsö bildar ett tjugotal äppelträd en mer försynt lund. En del av träden är unga och spänstiga, andra

gamla, knotiga och lite sneda i ryggen. Även här har skörden varit god, men det är något annat som fascinerar mer än antalet kilon. Vart och ett av träden representerar nämligen olika äppelsorter, med namn som Rosenhäger, Borg-herre, Husmorsäpple, Alexander och Ribston. Samt Stor Klar Astrakan. Lägg det namnet på minnet ett tag.

Äpplet har en mycket lång historia, i världen och i Sverige. Arkeologer har i Grekland hittat rester av äppelodlingar som kan dateras till ca 3000 år före vår tideräkning. De första fynden i

Gravensteiners ursprung är inte helt klarlagt. Kanske härstammar äpplet från Italien. Via ympkvistar fördes sorten senare till Graastens slott i Danmark i slutet av 1600-talet. En annan uppgift gör gällande att ympkvistar kom från Holland, en tredje att sorten uppstod ur en kärna vid Graasten. Till Sverige kom sorten under 1700-talet. FOTO: STEFAN KNORN

Sverige är 500 år yngre, funna vid utgrävningar av en boplats vid Alvastra.

I samband med att kristendomen infördes i Sverige anlades klosterträdgårdar på flera håll. Munkarna var duktiga trädgårdsodlare och kunniga i ympningskonsten. Deras omfattande fruktodlingar fungerade ofta även som plantskolor.

Ändå dröjde det i Sverige till början av 1700-talet innan man började nämna olika äppelsorter vid namn. Enligt vissa källor dröjde det ännu längre innan gemene man i vårt land vågade sig på att ta en tugga. Man var helt enkelt rädd för magknip. Istället förädlades frukten till exempelvis äppelmust, äppelvin och mos eller så skar man ner äppelbitar i välling eller använde dem som fyllning i spädgris och gås.

Äpplet är också laddat med symbolik, exempelvis kring kärlek. En idé gjorde gällande

»Äpplet har en mycket lång historia, i världen och i Sverige.«

att man kunde vinna en åtrådd flickas kärlek genom att lura henne att äta av ett äpple som man preparerat med sin armsvett.

Ekebyhovs slott på Ekerö började odla äpplen på 1600-talet. En bouppteckning från 1699 nämner närmare 200 fruktträd. Lika många år senare startade den dåvarande ägaren Johan Ihre en plantskola. Som mest omfattade plantskolan inte mindre än 60 000 äppel- och päronplanter och var under en period landets största.

Sedan 1998 finns vid slottet en äppelgenbank med totalt ett femtiotal äppelsorter. Banken kan liknas vid ett lokalt klonarkiv med anknytning till Uppland och Mellansverige. En av sorterna i arkivet är just Stor Klar Astrakan. Kanske är denna sort i arkivet släkt med trädet i Hallsta? Vem vet hur ympkvistar fördes mellan odlingar på Mälarsöarna för mer än hundra år sedan? Det vi vet är att många generationer har vårdat detta och de andra träden, och att det sommaren 2018 dignade av frukt. ■

Lotta Person

LITE NÖRDIGA FAKTA OM ÄPPLEN

Äppelträdet är en art inom den stora familjen rosaceae. Dit hör även bland annat rosen, rönnen och ölandstoken.

Adelsö ligger i växtzon II (samma som norra Skånel)

Torbjörn Svensson sköljer äpplen. FOTO: ANITA BJÖRK

Äppelmustning i Pannrummet

Helgen den 15 – 16 september var det full aktivitet i och runt Pannrummet.

MUSTNING

Torbjörn Svensson som är en sann optimist och entusiast har köpt in en fruktpress. Han har tänkt att musta i många år för att ta vara på all frukt och i år dignade fruktträderna. De som bor på Adelsö kunde under helgen lämna in äpplen och päron för pressning till must. Många har i år haft ett överskott av frukt och kunde skänka dessa till bryggeriet för cidertillverkning.

Det var ett drygt arbete med pressningen så medlemmarna i Pannrummets vänner hade fullt jobb med att väga, skölja, hacka, pressa och tappa upp. Många kom och pressade sin frukt, tre ton äpplen och päron som blev till tusen liter must. Adelsö Bryggeri har haft tillverkning av femhundra liter cider, som började säljas i Adelsö Butik under hösten. För att vara första gången så är Torbjörn nöjd men han hoppas på att ännu fler vill musta nästa år.

Lite av en folkfest blev det, Adelsö Evenemang sålde korb med bröd och Marja Conradsson hade bakat smarriga äppelkakor till kaffet som kunde avnjutas i solen.

SKÖRDEMIDDAG

Lördagskvällen inleddes med en information om cidertillverkning. Marja Conradsson och Martin Andersson, som driver Adelsö Butik, hade komponerat en trerätters skördemiddag, plus en starter och en mellanrätt. Tanken var att ha så mycket närodlat och i säsong som möjligt, men tyvärr finns det inte så många odlare kvar på öarna längre. Men Noble Farming från Sättra kunde bidra med en del grönsaker, jordärtskockor, pumpor, päron och äpplen från ön.

Det blev mycket lyckat och populärt. De femtio platserna var snabbt uppbokade och några extra kom till. Marja, Martin och deras medhjälpare

serverade och såg till att vi kunde njuta av spännande och välbalanserade smaker och i kombination med dryckestipsen så blev det en måltid man sent kommer att glömma. "Lyxkrogsgott" blev en av kommentarerna under kvällen.

Efter en sådan här succé så vill Marja och Martin försöka få till en liknande middag vår och höst.

Anita Björk

PANNRUMMETS VÄNNER

Om du vill få information om sådana här fina evenemang, gå in på www.pannrummet.nu och anmäl dig som medlem till Pannrummets Vänner. ■

NEJ TILL BUSSBYTE MED MERA!

Byte till mindre buss vid Sjöängen medför större nackdelar än fördelar. Det tycker de flesta på Adelsö. Värna Adelsö har genom Anders Gustafsson och Lennart Rydberg i oktober framfört våra synpunkter till bussooperatören Arriva:

- Bussarna lyckas inte alltid passa varandra och passagerare blir stående i mörker och kanske kyla. Under sommarlovet körs bussarna utan fordonsbyte, vilket är mycket bättre.

- Passagerare som reser med reskassa avkrävs ofta ny avgift på grund av att operatören valt att byta fordon under färd på en och samma linje. Det gäller den som kommer inifrån Stockholm om det har gått mer än 75 minuter när man kommer fram till färjeläget vid Sjöängen.

- Bussförarna på linje 311 och 312 varskor inte alltid färjan om de är försenade. Passagerare till Adelsö blir då frånkörda. Enligt överenskommelse ska färjan invänta försenad buss i fem minuter.

Värna Adelsö åkte till bussgaraget i Tappström och pratade med Arriva. FOTO: ANDERS GUSTAFSSON

Vi tog även upp önskemål om bättre skyltning för avgångstiderna vid hållplatserna på Adelsö. De flesta turer går medsols runt ön, men några turer går omvänt. Det gör att det inte alltid är så lätt att beräkna bussens avgångstid.

Henrik Skogh var överens med VA om att det var viktigt att ordna busstrafiken så bra det bara går, så att så många som möjligt väljer att åka kollektivt. VA passade också på att uttrycka uppskattning för att det går så många bussturer ända ut till Adelsö.

Vi kommer ha ett uppföljande möte med Henrik Skogh, som lovade att sätta sig in i frågan och som uppskattade våra konstruktiva synpunkter. ■

Anders Gustafsson

MARIA SKEDINGERS OKÄNDA HOBBY

Maria Skedinger på Hanmora har en jättestor samling handväskor: 350 stycken. Där finns alla upptänkliga varianter. Handväskor till vardag och fest. Varför samlar du på handväskor?

– Det är roligt, många är vackra och det handlar om kvinnohistoria. Det är också fråga om fina hantverk, säger Maria Skedinger

Maria köpte den första handväskan till samlingen 1985 i Mormonkyrkans Second Hand i Salt Lake City, då maken Lars studerade på ett stipendium där. Sen har det rullat på. Flera väskor är köpta i USA, i Orienten och i Kina. De äldsta är över 100 år.

– Det är inga dyra lyxväskor. Flertalet är köpta på Myrorna i Stockholm, berättar Maria.

HON HAR TVÅ FAVORITER:

- En svart aftonväska med vackra pärlbroderier
- Marias äldsta väska. Mörkblå med guldbrodad. Den är liten och är lämplig på dans.

Maria Skedinger med liten bråkdel av handväsksamlingen. FOTO: LASSE CARLSSON

Vad tycker maken Lars om Marias samling som upptar ett helt rum?

– Jag har inga invändningar. Marias hobby är bara lite utrymmeskrävande, säger Lars diplomatiskt.

Sverige är samlarnas förlovade land. Folk samlar på allting. Och nu vet vi att vi har en kvalificerad samlare på Adelsö. ■

Björn Rydberg

Öppet 11-16
Lördagar & söndagar

TOFTABUTIKEN

Adelsö Ringväg 278

Lördagar & söndagar 11-16

Övriga tider ring 070-440 41 63

"EN TRIST HISTORIA"

När jag tog min hundpromenad förbi Hovgårdens ångbåtsbrygga upptäckte jag att den gamla trevliga kuren vid bryggan plötsligt var borta. Jag tyckte den var fin och var ett bra regnskydd. Det var mysigt att sitta där och blicka ut över fjärden. Det fungerade också som regnskydd för dem som väntade på båten till Björkö. Jag blev förvånad och lite ledsen när jag den där dagen i september upptäckte att kuren låg där raserad.

Besviken och lite ledsen ringde jag till Urban Wahlström på Statens fastighetsverk och undrade: Varför?

Men han hade ingen förståelse alls för min reaktion. Kuren hade inget "syfte" upprepade han om och om igen som om det var godtagbart skäl. Den var av gedi-get virke och alls inte fallfärdig. Men vem bryr sin om den lilla människan? Inte Urban Wahlström i alla fall. ■

Stintan

Besvärlig sommar för jordbrukarna

Den extremt torra sommaren slog hårt mot jordbrukarna. Från början på maj till slutet på juli kom inget regn, med undantag för dagarna runt Midsommarafton. Det blev missväxt för alla typer av gröda.

Mats Collberg, Grindby, som har omfattande spannmålsodlingar på ön drabbades hårt. Han fick skörden halverad. Det gäller såväl höst- som vågrödor. Och en del av skörden blev av sämre kvalitet på grund av torkan. Regnet på sensommaren kom för sent. Han hade ju börjat tröska redan i juli. För Mats handlar det naturligtvis om stora ekonomiska förluster.

– Hade jag inte haft intäkter från skogen hade jag nog fått ta ett banklån för att finansiera utsäde med mera för nästa år, säger Mats Collberg.

Den ersättning till jordbruket som det talats om i media hjälper inte Mats. Han får ingenting. Det statliga stödet går bara till lantbruk med djuruppfödning.

På Björkö har Gert Karlsson med familj ett lantbruk som är inriktat på nötdjursuppfödning. De har för närvarande 40 kor och lika många kalvar. Torkan gjorde snabbt hagarna och vallarna bruna. Räddningen var att djuren kunde beta på öns strandängar där gräset var grönare och där kunde de också äta vass. Gert lyckade också skaka igång den gamla potatisbevattningsanläggningen som stått stilla i 20 år. Den kunde till viss del användas för att vattna hagar och vallar. På så vis kunde man klara de akuta problemen att hålla djuren med foder. Spannmålsskörden drabbades hårt. Den halverades.

Tack vare regnen på sensommaren blev hagar och vallar snabbt gröna. Och det blev

Mats Collberg kollar grödan. FOTO: LASSE CARLSSON

möjligt att hämta hem en sen skörd av foder i mitten av september.

Men det blev problem att få fram vinterfoder. De var tvungna att köpa en tredjedel av det foder som behövs för den kommande vintern. De köpte 260 balar ("vita bollar"). De kostade cirka 600 kronor styck. De var ute tidigt så det gick bra, även om det blev en stor kostnad, över 150 000 kronor, inklusive transporter. De köpte också halm. Att transportera allt detta innebar mycket extrajobb.

Till skillnad från Mats Collberg kommer man sannolikt att få ett litet bidrag från staten:

Gert Karlsson på Björkö och några av hans kor. FOTO: NINA OLKERUD

300 – 400 kronor per vuxet nötkreatur. Det är enligt Gert en spottstyver i sammanhanget.

– Vi överlever efter den här sommaren. Men vi tär på sparade resurser. Jag hoppas på en bättre sommar nästa år, säger Gert.

– Positivt är att det kändes som vi lantbrukare fick mycket sympatier från allmänheten under torkan.

Även för Olle Brodin i Gredby var sommaren extraordinär. Det var så torrt att när han grävde i marken i Källvreten så fanns det inget vatten på 3 meters djup, normalt år börjar det fuktiga skiktet redan på 1 meters djup.

Olle har nötkreatur som betar på gårderna vid Mälby, nedanför Gredby och en del har varit i naturreservatet Väsby hage på Munsö.

I år minskade tillgången på foder ordentligt, på vissa ställen med upp till 50–70 procent. Det var bara lucern som klarade sig bättre, den är mindre krävande.

När det gäller att ge vatten till djuren under sommaren så har det inte varit några problem Olles djur är frigående, och har vattenposter på betesmarken. Det har även varit möjligt att gå ned till stranden för de kor som har varit på bete på Munsö.

Åke "På Skäret" Karlsson har kor på ängarna nedanför Lindby och får runt Borg på Björkö. I juli var tuftt när hagarna blev bruna. En fördel var att korna i Lindby kunde gå ner till sjön och äta vass. Han försöker skrapa ihop

» **Mycket sympatier från allmänheten under torkan.** «

foder till vintern. Han hoppas att han inte ska behöva köpa foder. Men det är för närvarande osäkert.

När regnet kom i augusti blev hagarna snart gröna. Ett problem är att det är omöjligt att slakta kor nu. Det är långa köer till slakterierna.

Precis som i övriga landet har torkan alltså inneburit stora förluster för våra lantbrukare. Men genom hårt arbete och i många fall ökade utgifter kommer de ändå att klara verksamheten. En förutsättning är nog att nästa sommar blir normal. ■

Björn Rydberg

Från invigningen av statyn i september. Ett antal bemärkta Adelsöbor var med. Bland andra AIF:s tisdagsgrupp som hjälpt till med statyarrangemanget. Initiativtagaren Stefan Qviberg i röd skjorta (tredje person från höger).

FOTO: HANS HOLM

Magnus Ladulås på utsiktsberget

En färggrann skulptur i trä föreställande kung Magnus Ladulås har dykt upp på utsiktsberget intill Hundskog, en av de vackraste platserna på Adelsö. Härifrån kunde kungen en gång i tiden skåda över sina ägor och övervaka den blomstrande handeln med Birka.

Det är Stefan Qviberg som har beställt denna motorsågsskulptur av konstnären Stefan Karlsson i Finspång. Initiativet, finansieringen och installationen är Stefan Qvibergs egen. Avsikten var att påverka politiker att ta mer ansvar för kulturarvet Hovgården. Stefan ville göra något åt saken före valet och hoppades att någon skulle fatta galoppen.

Hovgården och Birka är helt unika världsattraktioner men det görs inte många insatser för att vårda och synliggöra dem. Efter Riksantikvarieämbetet är det nu förvaltningsrådet med representanter för Ekerö kommun, Läns-

styrelsen och Fastighetsverket som har ansvaret för att vidareutveckla, tillgängliggöra och marknadsföra Hovgården. Stefan tycker att det görs alldeles för lite och vill uppmana Värna Adelsö att driva frågan. ■

Irena Lundberg

MAGNUS LADULÅS

Magnus Ladulås, Sveriges konung 1275 – 1290. Residerade sommartid på Alsnö hus.

Vid Alsnö möte 1279 instiftade han Adelsprivilegierna och lag mot våldgästning.

Där bekräftades också Birger Jarls lag om kvinnofrid och kyrkofrid.

NY GRÖNSAKSODLING I SÄTTRA

Nu håller det på att utvecklas en helt ny grönsaksodling i Sättra. För snart tio år sedan flyttade bröderna Erik och Gustav Nilsson till Adelsö från Bromma. De köpte ett hus i Sättra, för att komma närmare naturen. I somras flyttade även Maria Nilsson in.

De trivs bra på Adelsö och med grannarna på Sättra. Våren 2018 började de så smått att komma igång med att odla och började med att driva upp 150 tomatplantor inomhus. Senare odlade de rädisor, spenat, majrova och morötter på friland.

Nästa år tänker de odla mer och har anlagt 40 djupbäddar, som är 15 cm höga, 75 cm breda och 10 m långa, på marken som de arrenderar. De använder sig av "No dig"-metoden som innebär att man låter bli att gräva utan täcker marken och kväver gräset under massor av jord/kompost så att näringen från gräset får stanna kvar i jorden. Stallgödsel hämtas hos grannarna i Sättra. Även hönsen hjälper till med näring och kultivering.

Grönsakerna de odlar kommer att säljas i Adelsö Butik och de undersöker även andra försäljningsvägar i närområdet. Nästa år tänker de odla vitlök, majrova, rädisa, rödbeta, gurka, basilika, dill, jordgubbar, tomater och snittblommor.

De räknar noga på lönsamheten och arbetar enligt så kallat Market gardening,

som innebär en relativt småskalig produktion av frukt, grönsaker och blommor. Oftast säljs det direkt till kunder och restauranger. Genom att odla många olika typer av grönsaker och växelodla kan jorden brukas utan konstgödsel eller kemiska bekämpningsmedel.

Det är mycket jobb men ett väldigt tillfredsställande sätt att

leva på, säger Maria och Gustav. De har båda studerat på Tekniska Högskolan men vill göra ett uppehåll i studierna och ägna sig mer åt odling förutom de deltidsjobb som de har.

Om du vill ha garanterat färska och närodlade grönsaker så håll utkik efter loggan "Noble Farming" nästa år i Adelsö Butik. ■

Anita Björk

ADELSÖ BUSS

ÖNSKAR DIG EN TREVLIIG RESA

miljön
buss.se

TEL: 08-560 512 80 MAIL: INFO@MILJOBUSS.SE

ADELSÖPROFILEN

Janne Gertz

Janne Gertz är körsångaren och föreningsmänniskan med en diplomats talang. I närmare 40 år har han oförtrutet arbetat för allemansrätten och Adelsös utveckling. Han har fått många goda vänner och det är bara vildsvinen han tycker illa om här på ön.

TEXT: IRENA LUNDBERG OCH BJÖRN RYDBERG

FOTO: LASSE CARLSSON

Janne hade aldrig hört talas om Adelsö förrän han träffade Britta Söderström på jobbet. Han blev förälskad i Britta och flyttade snart (1976) i ihop med henne i Brittias barndomshem i Gredby. Det blev ”ett förhållande som visade sig starkt och som fortfarande skänker all glädje åt mitt liv”, säger han. Och Janne själv blev mycket engagerad i öns angelägenheter, dess vackra natur och rika föreningsliv.

Men låt oss börja från början. Janne föddes och växte upp i Uppsala. Pappa var optiker och grundade familjeföretaget Gertz Optik som lever kvar i högönsklig välmåga. Uppsala lockar fortfarande till besök, kvar finns gamla vänner och minnen.

Han ägnade sina ungdomsår åt idrott, främst fotboll. Fotbollskarriären avbröts av värnplikten men idrott på radio och TV har förblivit hans stora intresse genom livet. En kort tid studerade han matte, latin och ryska vid Uppsala Universitet. Några ryska sångverser finns kvar i minnet. Han är även hyggligt bra på engelska. ”Annars är rikssvenska det språk

jag talar helst, Adelsömålet har gått mig förbi”, säger Janne.

I SAMHÄLLETS TJÄNST

Janne fortsatte med studier på Handelshögskolan i Stockholm, tog civilekonomexamen och började arbeta på organisationsavdelningen i Stockholms stad. Därefter hamnade han i en arbetsgrupp som lade förslag till sammanslagning av sjukvården i hela länet, det så kallade storlandstinget, som fortfarande existerar. När det uppdraget var avslutat tog Janne steget över till Spri, ett utredningsorgan

JANNE GERTZ

ÅLDER... Fyller 80 2019 (på hemlig ort)

BOR... I ett vackert hus kallat Tabor i Gredby

YRKE... Civilekonom, har jobbat på Spri

FAMILJ... Fru Britta, 3 döttrar och 5 barnbarn, svågern Bengt

TALANGER... Sjunga, skriva och förhandla

Janne delar ut dipom till Torbjörn Svensson, "Årets Adelsöbo".

som arbetade med sjukvårdens organisation och planering i hela landet. De sista tio åren i tjänsten ägnade sig Janne främst åt samhällsekonomiska analyser.

De många arbetsåren i offentliga organisationer har gett Janne ett starkt samhällsintrasse, skarp penna och god analytisk förmåga. Han har fortfarande kontakt med gamla lek- och studiekamrater från Uppsala och med arbetskompisar från Stockholm. Men han saknar inte Stockholm ett dugg.

ADELSÖ OCH KÖREN BLEV HANS LIV

Livet på Adelsö kom snart att stå i centrum i Jannes tillvaro. De första gemensamma åren på ön ägnade Janne och Britta helt åt familjen med de tre små döttrarna, Ann, Helena och Bitte. Mer av en slump fick de höra talas om Birkakören. De frågade Agneta Wallnäs, hustru till den dåvarande körledaren Nisse Wallnäs och mamma till den nuvarande körledaren Johan, om hon trodde att paret Gertz kunde passa in i kören. De hade ju ingen speciell erfarenhet av körsång, förutom Jannes korta gästspel i Domkyrkans Gosskör. Agneta sade att alla kunde lära sig sjunga rent, så det var bara att ansluta sig till Birkakören. Där blev de båda fast och är

fortfarande, efter nära 40 år, passionerat aktiva körsångare.

I perioder har Janne varit Birkakörens ordförande. Han och några till bildade, under en tid, körens festkommitté som ordnade egna arrangemang. Kören och festkommittén sjöng även på utlandsresor i Tyskland, Wien, Danmark och Estland. Janne tycker att körlivet är det överlägset roligaste man kan ägna sig åt. "Kören gör en människa frisk i längden" framhåller han. "Man får hålla på med sången så länge rösten håller en godkänd klass". Janne har en fin barytonröst och ställer gärna upp som solosångare. Man har fått höra honom framföra låtar av favoriten Frank Sinatra tillsammans med Hallsta Bykapell eller Adelsö Månskensorkester. Janne har också uppträtt solo med Birkakören, som till exempel i revyn "Vit drottning" häromåret. Han var också en tid med i kyrkokören Ad Mundi.

JANNE BLIR AKTIV I FÖRENINGSLIVET

Livet i Birkakören öppnade också möjligheter till kontakt med andra föreningar på Adelsö. Stig Collberg och KV Jacobson som dominerade öns föreningsliv såg snart Jannes kvaliteter. Janne blev aktiv i bland annat Hembygdslaget. Det var på den tiden som KV Jacobson och Stig Collberg ledde Hembygdslaget och Föreningsrådet. Janne efterträdde Stig Collberg som ordförande i Föreningsrådet när Stig blev sjuk.

Han var med och bildade föreningen Värna Adelsö i början av det nya millenniet Janne valdes till dess förste ordförande. Ordförandeskapet varade i 12 år och idag är han föreningens vice ordförande.

I Värna Adelsö har Janne drivit på för utveckling av lokal service och bevarande av öns natur och kultur. Det har gällt allemansrätten, strandskyddet, tillgång till badstränder, kommunal trafik och översiktsplaner. På senare år

» Jag har fått så otroligt många vänner på ön.«

har frågan om vildsvinsstammen blivit akut och föreningen har försökt få till stånd skydds-jakt. I en närmast heroisk insats lyckades Janne 2017 samla öns alla jaktlag till en gemensam jakttag. Jaktlyckan besvärades av kylan, men samarbetet mellan jaktlagen fungerade bra. Tyvärr kunde inte det samarbetet permentas, det fanns för många motstridiga viljor. Kvar finns en alldeles för stor, besvärlig stam av vildsvin som förstör i trädgårdar och på åkrar. Kampen går vidare även om Jan inte längre vill hålla i jaktlagens operativa samverkan.

Janne är en samarbetsmänniska och diplomat. Men när det gäller är han modig och räds inte obehagliga kontakter. Det har han visat många gånger. Han är en ödmjuk person som lyssnar på andra. Men Janne kan också stå på sig och vara envis om det är något han tycker är viktigt.

Det är bra att veta att Janne har en egen dygnsrytm. Han jobbar oftast på nätterna, långt in på småtimmarna. Och går upp först vid 11-tiden. Så ring inte Janne på förmiddagarna!

Vilka frågor är då viktigast för öns framtid enligt Janne? Fler bostäder behövs men bör byggas varsamt där det finns en befintlig infrastruktur och där man inte behöver ta för stora naturområden i anspråk. Allemansrätten och strandskyddet måste bevakas. Man behöver gradvis förbättra kapaciteten på färjan, för det byggs nytt och fler människor vill bo på ön och jobba i stan. När det gäller turismen så är det viktigt att bevara Världsarvet på Hovgården och Birka i gott skick. Man behöver hålla fler stränder öppna för allmänheten och förbättra standarden på öns enda offentliga badstrand.

Han är glad för att föreningarna, Adelsö Butik, Pannrummet och Adelsö Evenemang håller

Janne i båten Karl-Gösta II.

ön samman, bjuder på mötesplatser och drar igång massor av glada sociala tillställningar. Det är helt enkelt gott att födas, gifta sig, leva och dö på Adelsö, tycker Janne.

Janne har ett eget viktigt socialt uppdrag. Han är god man åt Brittans handikappade bror Bengt som tillbringar alla viktiga helger hos familjen på Adelsö. Tillsammans med Britta sköter Janne om honom på ett kärleksfullt sätt, de gör små utflykter och hälsar på vänner och musicerar. Bengt är musikaliskt begåvad, spelar piano och sjunger. Dels egna kompositioner dels gamla hits från 60-talet. En specialitet: Han kan perfekt spela Västerleds kyrkklockors klang på piano.

"Jag har fått så otroligt många vänner på ön", säger Janne: Bland annat grannar, föreningskamrater och medsångare. Det är jag mycket glad över, den vänskap som har mött mig här är helt överväldigande". Vi lämnar Janne på farstuttrappan med hans oskiljaktiga pipa och nya funderingar om Adelsös framtid. Det är vacker brittsommar men solen står lågt och vintern ligger på lur. Man får trösta sig med att snart få höra Janne sjunga igen i Birkakörens glittrande ljusa julkonsert i Adelsö kyrka. ■

POSTNORD SVAMLAR OM PAKETSERVICEN PÅ ADELSÖ!

Ni som läser detta har säkert läst artikeln i Mälardörarnas Nyheter för ett år sen om hur Postnord avvisade Värna Adelsös förslag om att göra Adelsö Butik till ombud för Postnord. Postnords argument var sannerligen oprofvsiga. Läs gärna artikeln på nättidningen från 20 december 2017.

Jag mailade till den kontaktperson, teamchef Annette Santner, som uttalade sig i artikeln. Jag beskrev situationen på Adelsö med Postnords dåliga paketservice. Man måste ibland vara ledig från sitt jobb en hel dag för att ta emot ett paket. Att ha ett ombud på ön skulle verkligen underlätta för boende och det skulle också hjälpa Adelsö Butik att överleva. Dessutom skulle man slippa köra minst sex mil (och två färjeturer) för att hämta ett litet paket i Tappström. Miljöaspekten inte att förglömma.

Några dagar senare får jag svar från en Angelica Lundberg. Ett i mitt tycke mycket egendomligt svar,

Jag citerar: "VI HAR INGEN MÖJLIGHET ATT HA ETT POSTOMBUD PÅ EN Ö DÅ VI LEVERERAR MED LASTBILAR OCH DÅ MAN BEHÖVER TRANSPORTERA SIG MED FÄRJA FÖR ATT KUNNA TA SIG TILL ÖN SÅ GÅR DET INTE. DÄRAV HAR VI DENNA LÖSNING MED LANTBREVBÄRARE!" Slut citat.

Jag svarade då att jag tyckte det var mycket konstigt eftersom jag fått varor levererade med 3,5 tons lastbil med bakgavellyft och den måste ju ha åkt med färjan. (Paketet vägde 5 kg och låg alldeles ensamt i bilen). En bild på en stor Postnordbil, tagen av Staffan Eriksson, sändes till Postnord som bevis på att det går att köra till vår ö med stora lastbilar.

Dessutom har jag i ett mail försökt förklara för Postnord att internet-handel inte är miljövänlig om inte utlämningsstället ligger nära kunden. Postnords blå bil kör förbi Adelsö Butik en gång om dagen och borde då kunna lämna av några paket som vi öbor kunde cykla och hämta. Jag fick då svar från en tredje person på Postnord: Carolina Käll.

Jag citerar: "JAG TAR INFORMATIONEN VIDARE TILL BERÖRD ENHET SÅ FÅR VI SE OM DET BLIR NÅGON FÖRÄNDRING I FRAMTIDEN!" Slut citat.

Jag tackade för det och frågade efter kontaktuppgifter till berörd enhet och fick svar från Annette Santer att mina synpunkter har tagits vidare för kännedom som ett förbättringsförslag. All kontakt skall ske via mail eller telefon. Eftersom jag tidigare fått ett ärendenummer (03630320) kontaktar jag Fredrik Johansson och ber att han ska kontakta mig. Svar kommer då ifrån en Emelie Andersson som i korthet säger att hon har tittat igenom ärendet och sett att det ligger som ett förbättringsförslag och att Postnord kommer att kontakta affären om det blir aktuellt att öppna ett nytt postombud.

Efter att jag alltså haft kontakt med flera befattningshavare på Postnord ber jag dem påskynda ärendet i mail i slutet av februari. Senare i maj träffar jag Micael Persson på en kundträff som Postnord anordnade. Vid det mötet bad jag honom att även titta på frågan om postombud på Adelsö. Han lovade återkomma via mail. Jag har senare mailat honom och frågat hur det går men utan svar. Suck! ■

Lennart Mattsson
Lindby

LADY BALANCE

SILENCE GOOD LIFE MINDFUL CLARITY

Nya Lady Balance förenar vackra matta väggar och bra inomhusmiljö. Tillsammans med harmoniska kulörnyanser skapas en unik atmosfär som ger dig vackra rum där det är härligt att vara.

Med **LADY Täckgaranti** garanteras du också att färgen täcker det gamla underlaget på två strykningar.*

* Se ytterligare information om garantin i produkternas tekniska datablad.

God smak förtjänar det bästa

VÄLKOMNA TILL COLORAMA EKERÖ

Vi har färg, tapeter och golv som kan försköna ditt hem!

ÖPPET 7 DAGAR I VECKAN!

Vardagar **09.00-18.00**
lördagar och söndagar **10.00-14.00**

OBS! VI FINNS KVAR PÅ TRÄKVISTA TORG TILLS VI FLYTTAR.

TELEFON 08-560 313 40
HEMSIDA WWW.COLORAMAEKERO.SE

I MARS 2019
flyttar vi till nya
lokaler mitt emot
Träkvista
Idrottsplats.

colorama

SMEDJANS SOMMAR

Adelsö smedja är etablerad som mötesplats för konstnärer och konsthantverkare, inte minst efter att ha fått Ekerö kommuns kulturpris 2017. Efter ännu en lyckad säsong fick Adelsönytts utsända en chattstund med ”smedjangängets” Anita Björk.

Joy Lynn Davis guldkimrande träd (här något beskuret) beundrades av många, både i Smedjan och på sociala medier, där det ”delades” flitigt. FOTO: ANITA BJÖRK

Hur var sommaren i Smedjan (förutom varm)?

Jo tack, efter en intensiv vår med renovering av det intilliggande rummet och isolering av vindarna så har sommaren varit över förväntan. Vi hade sjutton utställare varav tolv var nya för oss. Det är en stor tillfredsställelse att så många kreativa personer har fått visa sina verk.

Har besökarna hittat dit? Jämfört med förra året?

I år hade vi öppet både lördag och söndag, vilket både utställare och besökare har uppskattat.

Vi har en trogen publik som kommer varje helg för att titta på utställningarna, fika och diskutera livet i allmänhet. Även nya besökare

från Stockholm och Ekerö har hittat hit och en del som aldrig varit på Adelsö förut.

Ni är verkligen goda Adelsö-ambassadörer. Hur hittar ni utställare? Står de i kö eller måste ni jaga utställare?

Nu börjar Adelsö Smedja bli känd så flera konstnärer har börjat höra av sig.

Vi använder oss annars av styrelsens breda kontaktnät. Vi har också åkt runt på Konstringen för att kontakta utställare som kan passa in.

Om man är intresserad av att ställa ut, kan man skicka in en presentation och foton av sina konstverk/konsthantverk till kontakt@adelsosmedja.se.

Är arbetet slitigt? Belönande?

Som det varit hittills så har vi alla varit på plats varje helg. Men nästa år ska vi dela upp helgerna mellan oss så det inte blir för mycket.

Belöningen blir ett utbyte av tankar och idéer från besökare och utställare som ger oss mycket tillbaka.

Ekonomiskt är vi glada att det går runt och att vi kan betala hyran.

En säsong att vara nöjd med, med andra ord. Men är den verkligen riktigt över?

Nej, den 1 december är det julmarknad som en del av Julhandla Adelsö runt. Uppdatera dig på www.adelsosmedja.se. ■

Gunilla Dykhoff Sternelius

Alvikens Personal

Städning Fönsterputs Måleri Trädgård

Vildsvinsstängsel

Ring Anne

0735 773 260

info@alvikenspersonal.se

Tomatkungen på Adelsö

Kenneth Einarson med familj flyttade till Adelsö 1987 och byggde hus på Stenskiljarvägen 1992.

När vi träffas för att prata om hans odlingar så berättar han entusiastiskt och medryckande om hur mycket tillfredsställelse, sinnesro och avkoppling arbetet med odlingarna ger. Första mars är startdatum för att sätta fröer inomhus, han planterar i sålådor med värmeplattor under och med växtbelysning. Trots att det är sent på hösten kan han visa upp tomater med de mest skiftande färger och former. Gula, svarta, röda, strimmiga, avlånga, runda och veckiga.

Trädgårdsintresset har funnits med från början, det har växt med åren och med möjligheten att kunna odla på den egna tomt. Slanggurka, chili, paprika och örter odlas men framför allt tomater som är det stora intresset, han har till och med experimenterat fram egna tomatersorter.

Tjugofyra olika sorters tomater odlas i ett tio kvadratmeters stort växthus, på friland och i stora krukor på altanen. En kruka med tomaten Bajaja har gett sjuhundra frukter. Nästa projekt för friland är att sätta staketstolpar fästa i jordankare och med hönsnät på som stöd för tomaterna.

I växthuset trängs fullt med tomater i tjugo liters murarhinkar. Tomater tycker

Tomater i alla färger. FOTO: KENNETH EINARSSON

om att få jämn tillförsel av vatten så ett system för droppbevattning och näringstillförsel har införskaffats. Det är också viktigt att det inte blir för varmt, över tjuogoåttio grader ska det inte vara.

De flesta fröerna köper Kenneth från England, men han tar också frön som han sparar mörkt, torrt och rums tempererat. Han har sparat vissa fröer i femton år och de har grott fint.

Ursprungstomaten kommer från Peru och det finns 7000 olika sorter. ■

Anita Björk

POLISEN PÅ ÖN VAR BÄTTRE FÖRR

Denna historia berättade Gösta Karlsson på Björkö för mig för några år sedan:

I sin ungdom (på 1940-talet) busade Gösta tillsammans med några kamrater med gumman som bodde i Lindesborg i Lindby. Hon hade hängt tvätt. Gösta och hans elaka kamrater smög dit och hängde upp tvätten i en gran-topp. Det tyckte de var jätteroligt. Men det tyckte inte gumman. Hon kontaktade polisen i form av fjärdingsman Hammarström i Gredby (Birgitta Keskihos svärfar), som ryckte ut.

Brottsplatsundersökningen visade mycket stora fotspår i snön. Utredningen ledde

snabbt fram till Gösta som hade mycket stora fötter. Avtrycken i snön stämde mycket väl med hans stövlar. Och efter förhör kom ett snabbt erkännande. Han och busgrabbarna fick en rejäl avhyvling och blev sen snällare mot gumman.

På den tiden hade vi en polis på Adelsö, som dessutom var effektiv och tillämpade nolltolerans mot brott. I dag har polisen i Tappström öppet varje onsdag 13-15. Annars får man vända sig till Polisen i Vällingby.

(Gösta som dog häromåret är far till Gert Karlsson på Björkö som är gift med Cilla. Göstas syster Göta bor i Hovgården). ■

Björn Rydberg

ETablerad 1949 **MÄLARÖARNAS**
nyheter

100%
Mälaröarna

Vi håller koll på Mälaröarna åt dig!

Nu även i etern!

Torsdagar kl 17-19
Radio Viking 101,4

Ditt lokala radioprogram
GOD KVÄLL
Mälaröarna

MÄLARÖARNAS NYHETER

– gjord för mälaröbor, av mälaröbor, på Mälaröarna!

Brandbil passerar Tofta under Adelsö runt. FOTO: LASSE CARLSSON

ADELSÖ EVENEMANG

Årets första halva avslutades med Veteranloppet Adelsö runt. I år – precis som åren före – hade vi ett ökat antal fordon, som mer eller mindre lyckosamt tog sig runt ön.

Det är ett omfattande arrangemang, som bara är genomförbart med engagemang och folk från andra föreningar på ön och med många andra heja-påare. På kvällen var det – också enligt traditionen – sommardans med livebandet Bandet. Trivsel och trängsel både på dansbanan och kring de olika stånden.

Den veckovisa pokern på onsdagarna uppe på Sättra har vilat under sommaren men återupptogs i mitten av september. Till dig som ännu inte spelar: Kom upp en onsdagskväll så instruerar vi dig. Det går snabbt och du kan vara med i spelet redan samma kväll. Du kan knappast ha roligare! Nästa aktivitet var ett Halloween-disco för alla mellan 7 och 15 år den 26 oktober.

Julmarknad är det lördagen 1 december mellan klockan 11 och 15. Tomten (Nisse) kommer som vanligt att vara på plats. Han säger att det är fritt fram att dra i hans skägg.

Och glöm inte pingisen Annandag jul (26/12) klockan 11 – 14 i hembygdsgården. Det kommer att bli en andlöst spännande tävling för alla åldrar. 2019 inleds som vanligt med julgransplundring på Trettondagen den 6:e januari i Hembygdsgården. Då ska granen åka ut.

Vår ordförande Ubbe har tagit en paus och Rigmor Wallin sköter hans jobb till dess han är tillbaka. ■

Stefan Wählin

NÄR SKA BARACKEN BORT?

Den slitna baracken vid Stenby grindstuga ska tas bort om cirka ett halvår. Det säger Micke Eriksson på LM Design när Adelsönytt frågar honom i september.

Många läsare har frågat varför den fula baracken står där alldeles intill stora vägen och när den ska tas bort.

– Vi ställde dit den i våras, säger Micke Eriksson. (Men det finns flera som säger att den ställdes dit betydligt tidigare).

Micke Eriksson säger att han fått tillåtelse att ställa den där på Stenbys mark. Han säger att han

inte har några planer att bygga något där. Baracken är uppställd på platsen i avvaktan på att ett bygge kan komma igång i Stenhamra i vår. Då ska den flyttas dit. ■

Björn Rydberg

När ska den skabbiga baracken bort? FOTO: LASSE CARLSSON

PANNRUMMET

uthyrning för upp till 100 personer

BLI MEDLEM I
PANNRUMMETS
VÄNNER
www.pannrummet.nu

För mer information och priser kontakta Torbjörn
E-post: sjostugan2004@gmail.com Mobil: 070-510 64 00
Facebook: Pannrummets vänner Webb: www.pannrummet.nu

SPORT

Många aktiviteter inom AIF

Löparna på Ringvägen strax efter starten på Adelsövallen. FOTO: LASSE CARLSSON

GYMMET

Gymmet blir allt populärare. Inom AIF planerar man för en utbyggnad så småningom. Där finns många bra maskiner. Det ligger vid Adelsövallen bredvid klubbhuset. För att få använda gymmet ska du vara medlem i Adelsö IF och ha betalat gymavgift. Du tränar under eget ansvar.

Om du vill börja på gymmet så kontakta någon av de aktivitetsansvariga för en introduktion. Hur du får tag i dem och vad som gäller framgår på www.adelsoif.se

AEROBIC

Det är aerobic på tisdagar klockan 19-20 i Hembygdsgården. Sista gången för hösten är den 4 december. Vårterminen börjar den 22 januari. Passet innehåller uppvärmning, konditionsdel med mycket koordination, zumbadans, styrkedel med hantlar, avslappning och stretch.

Ledare är Mona Wikborg. Hon är utbildad i gympa/aerobic av Svenska Gymnastikförbundet. Avgiften är 50 kronor per gång eller 400 kronor för 10 gånger.

Anna Nagorna

LÖPARGRUPPEN

Varje söndag klockan 15 träffas löpargruppen på parkeringen ovanför klubbhuset för att springa någon timme tillsammans.

INNEBANDY

Det är Adelsö IF Innebandys sjunde säsong i seriespel, denna gång i division 5 B.

Den största nyheten är att ett samarbete med Ekerö IK har inletts. När samarbetet blev klart fick båda lagens ansvariga frågan om vad de hoppades på att få ut av samarbetet.

Rickard Markusson, kanslichef, Ekerö IK:

”Så många så länge som möjligt. Vi vet att det finns fler bra innebandyspelare på ön med suget att lira. Med ett samarbete så kan alla spela på alla nivåer som senior (veteran, Adelsö, B-lag och A-lag). Adelsö har ett välkomnande sätt som är önskvärt i all verksamhet inom idrotten.”

Anders Rosenquist af Åkershult, Innebandyansvarig, Adelsö IF:

”Framförallt är detta positivt för Adelsö IF på lång sikt. Det är oerhört svårt att bygga ett lag med det lilla underlag som finns på Adelsö och Munsö. Med ett samarbete klubbarna emellan kommer det bli naturligt att spelare som inte tar plats i Ekerö IK (A) eller Ekerö IK (B) väljer att spela i Adelsö. I synnerhet då Ekerö IK:s äldsta juniorlag från och med nästa säsong blir seniorer så kommer det finnas fler seniorspelare på Ekerö som vill ha ett lag att spela vidare i, och då blir Adelsö ett alternativ.”

MAGNUS LADULÅSLOPPET 2018

Det var ganska varmt, men molnigt, under det sjunde Magnus Ladulåsloppet. Det gick av sta-

Samarbetet mellan AIF och Ekerö IK inleddes med en träningsmatch. FOTO: EKERÖ IK

pekn traditionsenligt den andra lördagen efter midsommarhelgen. Förhållandena var ovanligt goda för en bra tid. Och en bra tid blev det med nytt banrekord i milloppet!

Totalt 140 löpare varav 55 barn i barnloppen sprang. Rekordmånga hade föränmält sig till loppet så det fanns det gott hopp om ett nytt deltagarrekord. Men eftersom Sveriges kvartsfinal i fotbolls-VM spelades samma eftermiddag som loppet så blev det inte så. Däremot så blev det trots allt fler deltagare än förra året!

Alla 85 som startade milloppet fullföljde det och precis som i fjol kunde man som publik på Adelsövallen få rapporter från banan hur ställningen i täten var. Denna gång blev spänningen dock kort då Hälle IF:s Robert Höckerstrand tog täten direkt och sololöpte in på nytt banrekord - 34:40! I damklassen segrade IF Linnéas Sandra Jansson på tiden 43:21.

Klubbmästerskapet såg på förhand ut att bli en kamp mellan fjolårets etta Mårten Westberg och 2016 års tvåa Jones Karlström El Ouard. Till sist var det Jones som drog det längsta sträet och tog hem titeln med ca 1,5 minuters marginal. ■

Anders Rosenquist af Åkershult

Brunnarna och torkan

Den torra sommaren har inneburit kraftigt sänkt grundvatten i stora delar av landet.

Adelsö ligger i denna zon. Trots regnet i augusti och september var grundvattnet i mitten av oktober fortfarande lågt. Grundvattennivån var ungefär en meter lägre än normalt.

På Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) har man ingen uppgift på hur många brunnar som har sinat.

– Men vi vet att en hel del grävda brunnar har sinat i Mellansverige. Det kan också bli sämre kvalitet på vattnet i borrade brunnar när vattennivån sjunker, säger Fredrik Theolin på SGU.

På Ekerö kommun vet man inget om sinade brunnar. Roslagsvatten kan rycka ut med tillfälliga vattenposter om det blir tort i brunnarna. Så har inte skett i Ekerö kommun under sommaren.

Kan borrade brunnar på Adelsö överhuvudtaget sina eftersom ön är omgivet av Mälarens vatten? Borrhålen går ju långt under sjöns yta?

– Mälaren är ingen trygghet i sammanhanget. Borrhålen går oftast ned i berg som är täta gentemot sjön. Tvärtom är det så att grundvatten kan rinna ut i Mälaren, säger Fredrik Theolin.

Det krävs inget tillstånd för att borra en brunn för dricksvatten. Däremot måste man ha tillstånd om man ska borra efter bergvärme. Brunnsborrare har skyldighet att anmäla alla borrade brunnar till SGU, som har en fantastisk karta över landets brunnar. Den hittar man på: <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-brunnar.html>. Där kan man scrolla ner till sin egen brunn på till exempel

FOTO: EMIL VIKBERG, SGU

Adelsö. Det går också att där hitta fakta om brunnarna, hur djupa de är borrade och så vidare. Alla brunnar finns kanske inte med. Men SGU har samlat fakta sen 1976.

Ett särskilt problem är att det kan bli saltvatten i brunnarna på Adelsö. Det har hänt bland annat i Hallsta och i Lindby. Fredrik Theolin förklarar att det är ett arv från den senaste istiden då havet var mycket saltare än dagens Östersjö. Sådana fickor med salt kan brunnsborren träffa på om man har otur.

På Adelsö har Marielundsområdet med omnejd och Hovgården kommunalt vatten via Roslagsvatten som pumpar vatten från Norsborg. Sättra har ett eget vattenverk. I övrigt är det privata brunnar som gäller på ön för både bofasta och fritidsboende.

Rent vatten är en förutsättning för våra liv. Detta är ingen självklarhet på många håll i världen. Vi är privilegierade som har obegränsad tillgång till vatten. Den tillgången måste vi vårda. ■

Björn Rydberg

2 betala för 1!

Passa på!

Välj
2 par
betala
för 1

VÄRDECHECK
synundersökning

50% RABATT
(ordinarie pris 350,-)

BOKA REDAN IDAG!
Boka en tid hos våra legitimerade optiker redan idag. Inget köpvång. Gäller för glasögon (ej linser, intyg, recept etc). Erbjudandet gäller t.o.m. 2018-12-31.
Min bokade tid: _____
Namn: _____ Datum: ____/____/____
Butik: _____

Vid köp av kompletta glasögon från ordinarie sortiment, bjuder vi på ett extra par med din styrka. (Gäller utvalda bågar, lagerglas +6/2, värde upp till 2990,-)

Kan ej kombineras med andra erbjudanden. Gäller t.o.m 2018-12-31

Vi bjuder alltid på kaffe!

Ekerö Optik

08-560 313 10 | Ekerö centrum | Snett emot Systembolaget
Måndag-fredag 10.00-18.30. Lördag 10.00-15.00

Om det blir skogsbrand på Adelsö...

Sommarens omfattande skogsbränder runt om i landet – totalt ca 2 500 km² – drabbade som tur är inte oss på Adelsö. Dock har frågan väckts om hur öns beredskap är om det skulle hända oss på ön.

När det brinner på ön är Adelsös brandvörn först på plats. FOTO: PATRIK BORIN

Vi ställde därför frågan till Patrik Borin, ansvarig för brandväret på Adelsö, som är en del av Södertörns brandförsvärsförbund. Han anser att den lokala verksamheten har god beredskap inte minst med tanke på närheten till Södertörns Brandförsvärs med de resurser som finns där (läs mer om dem på www.sbff.se).

Vi har – vid ett flertal tillfällen – också sökt ansvariga i kommunalhuset, för att få information om kommunens egna planer om något skulle hända. Kommunen har inte svarat.

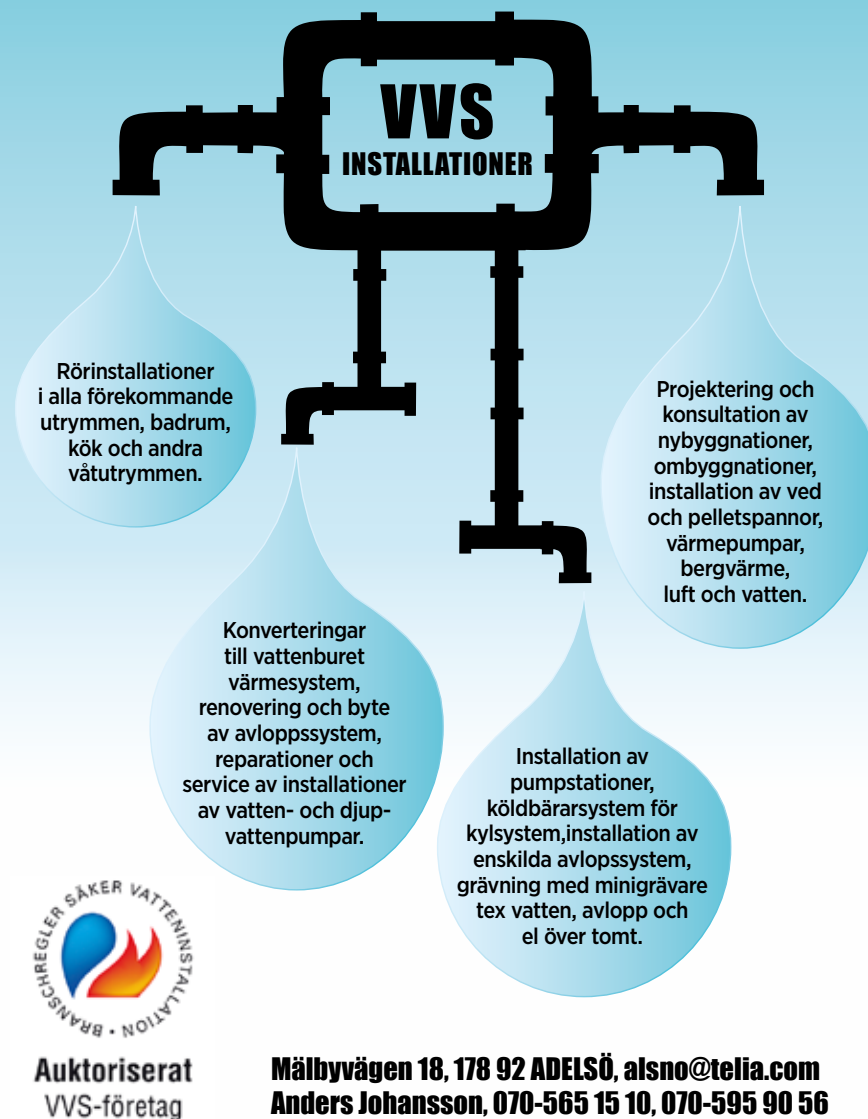
Om en skogsbrand skulle starta på ön kallas först den lokala styrkan på ön, 12 personer, ut. Styrkan har den lokala brandbilen fylld med ett antal kubikmeter vatten och klarar de initiala skedet samtidigt som brandbilar sänds från Ekerö. Både öns och Ekerös brandförsvärs har tillgång till en mobil pump, som kan användas

på två sätt. Dels för att fylla på vatten från sjön i brandbilarna och dels för att pumpa vatten i slangar direkt från sjön till brandhärden. Dessutom har man tillgång till annan släckningsutrustning, som kan behövas om elden sprider sig till lokaler med speciella krav. På brandstationen i Ekerö finns också rökdykare, som kan komma till ön.

Dessutom utgår man ifrån att här – precis som vid bränderna i somras – kommer de flesta boende på ön att göra en frivillig insats. Både med sin egen insats och med material och förnödenheter. Här tror Patrik att den fina Adelsöandan kommer att gynna oss om det vi inte vill ska hända, ändå händer. ■

Stefan Wählin

ALSNÖ RÖR AB

Tanka elbilen på Adelsö

Tänk om man kunde köra bil utan att behöva tänka på att åka och tanka titt som tätt...

Nu finns det ju faktiskt elbilar som fungerar och som inte kostar mycket mer än en fossilbränslebil i inköp. Men, de behöver laddas upp, och ganska ofta dessutom.

Så länge man står hemma vid sitt eget hus är det ganska enkelt. Man kan ladda ur ett vanligt eluttag, även om Elsäkerhetsverket inte rekommenderar detta av säkerhetsskäl.

Laddar du bilen via ett vanligt eluttag brukar de flesta elbilar dra cirka 10–13 Ampere. Laddar du tio timmar (en hel natt) kan du ladda 20–30 kilowattimmar el till bilens batterier, vilket motsvarar cirka 10–20 mils räckvidd. Det ger (med dagens elpris) en milkostnad på mellan 1.50 och 2 kronor.

En laddbox laddar med cirka 16 Ampere. Då går laddningen fortare. Den kräver en särskild installation, men å andra sidan kan man få statsbidrag för en del av kostnaden, så att man kan komma undan med cirka sju tusen kronor för ett färdigt system.

Ett annat alternativ är att ladda via en ofentlig laddbox. De finns i vissa P-hus och på en del Mac Donaldsresturanger.

Men om vi vill ha en laddstation på ön då? Det skulle ju vara jättebra om det fanns laddstolpar på parkeringen vid färjan till exempel. Om man frågar till exempel EON så har de inga planer på att själva bekosta detta. Om kommunen eller någon annan aktör vill stå för installationskostnaden, så kan de dock hjälpa till med nyckelfärdiga lösningar.

Om man vill vara maximalt miljövänlig så ska man förstås ladda sin bil med hjälp av solpaneler. Problemet är bara att när solen skiner så står inte bilen hemma. Då måste man bygga

ett system där solpanelernas ström går ut i det allmänna elnätet, vilket man får betalt för, och när man laddar bilen, hemma eller någon annanstans, så köper man tillbaka strömmen. Om man ska generera 20 – 30 kilowattimmar med solpaneler så krävs det dock ganska stora solpaneler, så att få bilen att bli helt soldriven kanske är svårt. Men, varje ansträngning som minskar fossilbränsleanvändningen är förstås välkommen! ■

Klas Dykhoff

FRÅGAN ÄR...

Frågan om hur vi ska kunna få till stånd en laddstation/laddstolpar på ön diskuteras inom Värna Adelsö.

– Men först måste vi sätta oss in i hur möjligheterna/förutsättningarna ser ut, säger Anders Ellström som är ledamot i styrelsen för Värna Adelsö.

BYGGET I LILLÄNGEN STARTAR 2021?

Som Adelsönytt berättat om tidigare har bygget av lägenheter i Lillängen försenats. Det har nu visat sig nödvändigt med en ny detaljplan för området. Den håller nu på att utarbetas och ett förslag beräknas vara klart senare i år. Förslaget ska gå ut på samråd till de berörda som bor i närheten. Planen ska också gå ut på remiss till byggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden med flera.

Planförslaget kommer att innebära en ökning av antalet lägenheter. Förslaget innefattar 38 nya hyresrätter och 22 nya bostadsrätter. Tanken är att bo-

stadsrätterna ska ingå i den nuvarande bostadsrättsföreningen (12 lägenheter) på Slagarvägen eller samverka på annat sätt.

Tidsplanen för byggnationen är osäker. En detaljplan kan överklagas till flera instanser vilket kan dra ut på tiden.

– En kvalificerad gissning är att bygget kan komma i gång under 2021. Adelsö behöver de här lägenheterna. De är viktiga som underlag för servicen på ön och inte minst för förskolan, säger Peter Östergren som är vice ordförande i Ekerö Bostäder. ■

Björn Rydberg

ADELSÖ ÄGG

Närproducerat för alla smaker!

Adelsö Ägg www.adelsoagg.se

Vett och etikett på Adelsö

(Repris på begäran riktad till alla nyinflyttade)

Nyinflyttad? På Adelsö? Gratulerar!

... Har du bott på landet förut så kan du genast känna dig hemma, men är du en stads- eller förortsmänniska kan det vara bra att känna till ett och annat om hur det fungerar i mindre lokalsamhällen.

För det är precis vad Adelsö är. En av de sista fickorna i den alltmer förort-sliknande Ekerö kommun. Många av de historiska spåren ligger här i öppen dag och människor som har det gamla trädgårds- och lantbruksadelsö i färskt minne kan vi möta på färjan eller i affären. Här känner vi varandra. Eller om vi inte känner varandra så frågar vi: Vem är det där? Så se upp!

Till att börja med: Sakta ned! Det finns några Nollåttor – Jo så säger en del faktiskt fortfarande – som dammar igenom byarna med stora bilar mitt i vägen med risk för liv och lem för cyklister, katter, ryttare och annat småkraf. Vi vet vilka ni är, för vi lär oss känna igen bilen.

För det andra: Kör åt sidan och släpp förbi. Och när någon annan släpper förbi dig, då ska du tacka. Icke-adelsöbor eller färskingar känns igen på att de stirrar rakt

fram på vägbanan. Utan vare sig artighet eller ögonkontakt.

För det tredje en självklarhet: Släng inte ditt skröp utmed vägen!

I andra kommundelar frågar man: Var bor han? Så inte på glesbebyggda Adelsö för här är ju frågan vad har hon för bil. Den blir din identitet på färjan dit alla ska förr eller senare.

Så räkna med höjda ögonbryn och i värsta fall onda ögat om du kört som en biltjuv. Värre blir det aldrig och det kanske du inte störs av och är beredd att leva med. Men då missar du förstås mycket av det som är Adelsös charm: Den behändiga mixen mellan att lämna ifred och ändå bry sig om sin granne.

Ingela Westerberg

Tillägg: På Adelsö hälsar vi alltid på varandra när vi möts på vägen, i skogen eller utanför affären. Till skillnad från i stan: Om du hälsar på någon på till exempel Kungsgatan så tror folk att du är berusad eller rubbad på något sätt... ■

Björn Rydberg

IRENA LUNDBERG FICK PINGVINPRISET

Irena Lundberg, som är medlem av Adelsönytts redaktion, har fått ett fint pris: Pingvinpriset. Det är ett pris som delas ut av Stockholms stad för arbete för att minska klimatpåverkan och energianvändning. Irena arbetar på Stockholm Business Region, som är Stockholms näringslivsbolag. Hon och maken Kent har fritidshus på Stentorpsvägen.

Irena med pingvin. FOTO: STOCKHOLM STAD

Ur motiveringen:

Irena Lundberg har stor förmåga att driva projekt och utöka verksamheter genom extern finansiering som innovationsanslag. Med sitt entusiastiska sätt skapar Irena goda samarbeten kring gemensamt uppsatta miljö- och företagsmål. För sitt mångåriga arbete med att kombi-

nera klimat, miljö och spjutspetsverksamheter inom företagsutveckling i Stockholm utses Irena Lundberg till månadens klimatsmarta exempel och får pingvinpriset i juni 2018.

Kollegerna på Adelsönytts redaktion gratulerar! ■

Björn Rydberg

RUT-avdrag 50% rabatt på timpriset

Binärdata AB

Support & Försäljning
07-22 Alla dagar

0707-139 000

560 402 51

Leif Rickegård

2018-2019

29 NOVEMBER, KL 18

Adelsö Hembygdslag ordnar jultallrik med underhållning i Adelsö Hembygdsgränd.

Kostnad: medlem 150 kr, övriga 200 kr.

1 DECEMBER

Julhandla Adelsö runt. Det finns stora möjligheter att hitta rätta julklappen och julmaten längs Adelsö ringväg den 1 december. **Adelsö Smedja** erbjuder konsthantverk i olika tekniker och en hel del annat kl 12-16. **Gammalt & Nytt** har mycket av det som namnet antyder kl 12-16. **Julmarknad** i Uppgården och Hembygdsgränd där **Café Hovgården** erbjuder tomtelunch, blommor m.m. och **Adelsö Evenemang** hantverk, tomte och mycket mera kl 11-15. **Adelsö Butik** har kickoff för sin julmat med provsmakning och julmys kl 10-15. **Toftabutiken** har laddat med julkänsla och heminredningsdetaljer kl 11-17.

8 DECEMBER, KL 12-15

Adelsö Hembygdslag ordnar tomteverkstad i Uppgården. Kom och tillverka dina julklappar, hårda som mjuka! Agneta Collberg håller ordning. **Avgift: 50 kronor/Ingen för-anmälan.**

8 DECEMBER, KL 17.30

Adelsö IF möter IBF Offensiv Lidingö (B) i innebandy div 5B i Mälaröhallen, Ekerö.

8 DECEMBER, KL 16.00

Birkakörens julkonsert Adelsö kyrka. **Musiker: Torbjörn Gustavsson.**

11 DECEMBER, KL 13

Flitiga Fingrar i Hembygdsgränd. Handarbete och gemenskap, ingen kostnad och ingen anmälan.

Kontakt: Gunnel Andersson 08-560 520 70

24 DECEMBER, KL 11

Samling kring julkrubban i Adelsö kyrka. **Präst: Ann-Sofie Kamkar. Musiker: Anna Pihl Lindén. Sång: Malin Rikardsdotter Ahlin.**

25 DECEMBER, KL 7

Julotta i Adelsö kyrka. **Präst: Ann-Sofie Kamkar. Musiker: Anna Pihl Lindén.**

26 DECEMBER, KL 13

Adelsö Evenemang, AIF och Kyrkan bjuder in till turneringen Annandagspingisen i Hembygdsgränd. Senaste anmälan är 12:45. Turneringen är öppen för alla som vill spela pingis. Naturligtvis är även alla som inte spelar också välkomna. Fika och tilltugg finns att köpa.

31 DECEMBER, KL 17

Nyårsbön i Adelsö kyrka. **Präst: Ann-Sofie Kamkar. Musiker: Lars-Gunnar Sommarbäck. Sång: Alva Olsson.**

6 JANUARI 2019, TRETTONDAG JUL, KL 14

Julgransplundring i Hembygdsgränd arrangeras av Adelsö Evenemang och Kyrkan, som laddat med levande musik, tomte, godispåsar och fika.

22 JANUARI 2019 KL 19

Vårsåsongen för aerobic startar i Hembygdsgränd. **Ledare: Mona Wikborg.**

Tack!

TILL VÅRA ANNONSÖRER

Ett stort tack till annonsörerna i vår tidning. Tack vare annonsörerna kan det mesta av tryckningen betalas. Allt annat kring tidningen görs ideellt. Gynna gärna annonsörerna som gör det möjligt att ge ut Adelsönytt. ■

**GLÖM INTE ATT
KOLLA PÅ ADELSÖS EGEN
EVENEMANGSPORTAL:**

www.adelso.se

där du hittar fler evenemang när öns föreningar spikat sina program för 2019.

Om Värna Adelsö

Föreningen Värna Adelsö samlar både bofasta och fritidsboende.

Vårt syfte är att slå vakt om Adelsös kultur och natur samt att främja möjligheterna att bo och arbeta på ön. Sektionen Gröna Ön arbetar särskilt för en framtida utveckling som inte tär på människor, natur och vårt historiska arv.

Vi arbetar bland annat med följande frågor:

- Allemansrätten. Markägare ska till exempel inte kunna hindra människor att bada och ströva i naturen.
- Kulturlandskapet och strandskyddet ska värnas.
- Miljön i alla avseenden ska värnas.
- Nybyggen ska anpassas till befintlig byggnation och miljö och natur.
- Färjan ska alltid fungera, även när det är stränga vintrar. Mer trafik under sena kvällar.
- Vi vill slå vakt om busstrafiken.
- SL:s strafftaxa för Adelsöbor bör avskaffas.
- Vi värnar vår lanthandel.
- Vi arbetar för att Adelsö Butik ska bli postombud.
- Vi vill att vildsvinsstammen på ön minskas

VÄRNA ADELSÖ STYRELSE 2018-19

Vid Värna Adelsös årsmöte i juni avgick Anita Björk och Staffan Eriksson. Som nya suppleanter i styrelsen invaldes Anders Gustafsson och Anna Nagorna.

Ordförande

Lennart Rydberg, Lundkulla

Mob: 070-322 02 61

E-post: lennart.rg@gmail.com

Vice Ordförande

Jan Gertz, Gredby

Mob: 070-237 10 34

E-post: brijan999@gmail.com

Kassör

Mats Lundgren, Marielundsvägen

Mob: 070-730 32 03

E-post: matslu@telia.com

Ledamöter

Anders Ellström, Marielundsvägen

Mob: 073-904 59 45

E-post: anders_ellstrom@yahoo.com

Maria Skedinger, Hanmora

Mob: 073-807 19 75

E-post: mariaskedinger@gmail.com

Stefan Wählin, Ellholmen

Mob: 070-318 80 00

E-post: s.wahlin@hotmail.com

Suppleanter

Anders Gustafsson, Skogstorp

Mob: 070-298 55 25

E-post: anders.gustafsson28@gmail.com

Anna Nagorna, Sättra

Mob: 076-209 87 86

E-post: nagorna@hotmail.com

- Affischer/Posters
- Annonser
- Backdrop
- Banderoller
- Broschyrer
- Böcker
- Dekaler
- Etiketter
- Flyers
- Förpackningar
- Foldrar
- Giveaways
- Grafisk design
- Kuvert
- Kataloger
- Magazine
- Mapper
- Mässa och Eventmaterial
- Mässväggar/Pop-up väggar
- Originalframställning
- Produktblad
- Profilverktyg
- Påsar
- Roll-ups
- Skyltar
- Tidningar/Tidskrifter
- Vepor
- Visitkort
- Logistik och hantering
- Adressprint

GETR

Reklambyrå och tryckeri | Snabbt | Prisvärt

Tel: 08-624 30 20

info@getr.se

www.getr.se

VILL DU VÄRNA ADELSÖ? Då ska du vara medlem i Föreningen Värna Adelsö

Vi samlar både bofasta och fritidsboende. Vårt syfte är att bland annat slå vakt om kulturlandskapet, miljön, allemansrätten och strandskyddet.

Vi arbetar också för en bra service till oss på ön. Vi vill också motverka stora exploateringar på Adelsö men främjar möjligheterna att kunna bo och arbeta på ön. Vi uppvaktar,

skriver och ringer till kommunen, SL, Arriva, Färjerederiet och många andra.

För dig som älskar Adelsö borde det vara en självklarhet att vara med i Värna Adelsö! Föreningen har nu cirka 600 medlemmar. Ju fler vi är, desto tyngre väger våra argument vid diskussioner om Adelsös intressen och framtid. ■

**DAGS ATT BETALA
MEDLEMSAVGIFTEN**

2019

Du som redan är medlem: Vi hoppas att du vill fortsätta vara medlem i Värna Adelsö.

Du som inte är medlem: Du är självklart välkommen. I denna tidning kan du se vad föreningen jobbar med. För ytterligare information och tillgång till gamla nummer av Adelsönytt kan du besöka föreningens hemsida www.varnaadelso.se. Där kan du också

på ett enkelt sätt skriva till föreningen med synpunkter och önskemål.

Medlemsavgiften för 2019 är 50 kronor per person. Den betalas in på föreningens plusgiro konto nr **136 05 72-0**.
(Ett inbetalningskort bifogas denna tidning.)

Kom ihåg att ange vem eller vilka avgiften avser!

Har du några frågor kontakta föreningens kassör Mats Lundgren:
matslu@telia.com

